

TÜRKİYE TURİZMİ ÜZERİNE NOTLAR...

Nazım KÖRÜKÇÜ

Olan işte o gece oldu; 1 Ağustos'u 2 Ağustos'a bağlayan gece bir rüyadan uyandık. Neler hayal etmiyorduk ki... Turizm, Türkiye ekonomisinin lokomotifini olacaktı, bol döviz kazandıracaktı, işsizlik ortadan kalkacaktı... Ülkemiz, İspanya gibi turizmle kalkınacaktı (bir yanlış olsa bile, İspanya'nın ulusal geliri içerisinde turizmin yeri çok az olsa da)... Neler düşünüyorduk ki... Türkiye, 2000 yılların turizm ülkesi olacaktı, bazen de kendimizi tutamadık; Türkiye, turizmle dünyanın gelişmiş on ülkesi arasına girecek diyenlerimiz bile oldu...

Saddam Hüseyin 2 Ağustos'ta Kuwait'e girince, rüyamızı yarıda kesmek zorunda kaldık. Ne tatlı rüyaydı!..

2 Ağustos'u izleyen günlerde turizme pek etkisi olmadı bu gelişiminin. Ancak günler geçtikçe, işler değişmeye, yurtdışından, tur operatörlerinden homurtular gelmeye başladı. "Biter" "bir haftaya kalmaz, biter" diyorduk yurtdışındakilere. Aslında öyle istiyorduk. Olmadı, bitmedi... Saddam, direndi, beklenmeyen bir direnmedi bu. Beklemiyorduk bunu...

Günler geçiyor, Saddam diremiyor... Türk turizmine yönelik tur iptalleri de başlıyordu. Hem de gittikçe hızlanarak. Hele

yukarıdaki bazı yöneticilerin bizi krizin içinde gibi göstermekteki istekleri, tur iptallerini daha da artırıyordu. CNN diye bir televizyon vardı, hemen dünyaya ulaştırıyordu bu gelişmeleri...

Eylül ayı geldi, tur iptalleri iyice arttı. Ekimde ise hemen hemen turizmin adı edilmez olmuştu. Herkes susmuştu şimdi. Yakında silahlar konuşacaktı!.. Günler geçtikçe turizmle uğraşanları bir korkudur alıyordu. 1990 turizm sezonunu şöyle böyle kurtarmışlardı, ancak yeni yılın rezervasyon günleri yaklaşıyordu. Kasım, ardından da Aralık, ondan sonra rezervasyon olmazdı. Turizmin, dışa yönelik turizmin bir kuralıydı bu. Avrupa'da, Amerika'da insanlar bu aylardan önce karar veriyorlardı gelecek yıl nereye gideceklerine... Kasım ayına girildi. Herkeste bir beklenti. "Ah, şimdi bitecek" diye. Ama bitmedi, kriz sürdü, hem de hızlanarak... Bu arada da Türkiye biraz daha kriz'in içinde gibi görünerek... Rezervasyon günleri yaklaştıkça Kriz de şiddetleniyordu. Karşıtları gün saydırıyorlardı Saddam'a... Tek gün sayan onlar değildi, bizim turizmciler de gün sayıyorlardı!..

Kasım bitti, Aralık ayı geldi. Rezervasyon zamanı da hemen hemen bitti. Ama bizim turizmcilerde umut bitmedi. Bekliyorlardı,

"Kriz biter, Ocak ayında olsun bağlantıları kurarız" diyorlardı. Ocak ayı son umuttu onlar için.

Ancak Ocak, onları pek iyi karşılamıyordu. Pek zaman da kalmamıştı bu ayın ortasına.. Çünkü son tarihi Ocak ayının ortası Saddam için.. Bizim turizmcilerin de son umudu...

Olmadı... Umutlarımız söndü. Verilen son süre Saddam'a biter bitmez başladı konuşmaya silahlar. Artık her kalkan uçak, atılan her top mermisi, her havalanan patriot, yalnız Irak'ı değil, Türk turizmini de vuruyordu aynı zamanda!..

İşte bu günlerde turizm diye bir sektör yoktu. Ancak yine de bazı kentlerimizde otellerimiz "full" çakıyorlardı! Bazısında gazeteci, bazısında asker kalıyordu. Onlar bu şekilde biraz olsun Kriz'in etkilerini azaltıyorlardı. Ya ötekiler... Kuş avlıyorlardı...

İşte bu sıralarda, son yıllarda pek duyulmayan sözler duyulmaya başladı. "İç turizm ağırlık verelim" diyorlardı birileri.. Demek bizim turizmcilerimiz iç turizmi de bilirlermiş. Yıllardır, bütün tesislerini dış turizme yönelik yapıp, kendi insanlarını tesislerin kapısından uzak tut. Sonra da iç turizm de... İlginç bir gelişmeydi. Savaş zamanıydı, olurdu böyle düşünenler.

Şubat ayında da silahlar sustu. İnsanlar sustu ama... Şubat bitimine doğru savaş bitti. Bir canlanma başladı bizim turizmcilerde." Belki" deniyordu, "belki" "zararı biraz azaltabiliriz"...

Körfez Krizi sırasında bir şeyi daha anımsadı Türkiye; Tanıtma... Türkiye iyi tanıtılmıyordu, yurtdışı turizm ve tanıtma büroları iyi çalışmıyordu. Şimdiye değin Türkiye iyi bir şekilde tanıtılmamıştı. Tanıtılmalıydı herkese ülkemiz..

Mart başında hemen başlandı Türkiye'nin tanıtılmasına. İlk tanıtma CNN'de yapıldı. CNN'de Türkiye'nin tanıtma filmleri belli sürelerle gösteriliyordu. Ama... nasıl olurdu!.. Yapılan araştırmalar, Türkiye'nin hedef kitlesinin dış ülkelerin "ortadirek"i olduğunu gösteriyordu. Demek başka ülkelerin 'ortadirek'i CNN seyrediyormuş! Sonra benzeri tanıtıcı yayınlar bazı Avrupa ülkelerinin TV'lerinde gösterilmeğe başladı. Herkes tanıtım diyordu. İşte tanıtılıyordu Türkiye... Hem Körfez Krizi sırasında epey tanıtmıştık kendimizi dosta

düşmana!.. Bu bile yeterliydi, sonra gelsin turist.

Olmadı, turist geleceğine yönelik pek olumlu işaretler gelmiyordu. Gelmezse gelmezdi, biz de beklerdik gelinceye kadar... Nisan ayında umutlar biraz daha arttı. "Kurtarabiliriz" diyenler bile vardı.

Bu arada bayram vardı, Ramazan Bayramı tatili. Biraz hava aldı turizm sektörümüz, birkaç günlük bir hava!...

Derken, hiç beklenmedik bir olay oldu. HAVAŞ ve THY çalışanları greve gittiler. Olmadı bu, tam işler yoluna giriyordu, olmadı!.. Turizmcilerimiz aracı bile oldular. Ancak grev epey sürdü. Epey de etkiledi turizmi... Olurdu böyle şeyler, şimdiye kadar olmadı diye, bundan böyle de olmayacak diye bir kural yoktu. Turizmcilerimiz şimdiye değin böyle bir olay yaşamamışlardı. Önceleri herşey nasıl da yolunda gitmişti. Böyle şeyler olmuyordu.

Grevin bitmesini bekleyen turizmcilerimiz bir "oh" çekmek istiyorlardı. İstanbul'da bir Yunan turist otobüsü yandı. Daha

doğrusu sabotaja uğradı. Turizmin ne çok düşmanı varmış da bilmiyormuşuz. Hemen başladı Yunanlılar karşı propagandaya. Ne de olsa turizmde rakipleri idik... Epey zarar gördü sektör bu olaydan. Şimdiye kadar olmamıştı böyle bir olay, ancak olmayacak bir olay da değildi. Olumsuzluklar birbirini izliyordu...

Terörizm, zaten epeydir canlarını sıkıyordu turizmcilerimizin... Turizmin can düşmanıydı terörizm. Ancak, bu onları aşan bir konuydu.

Epey sorunlarla karşılaşılıyordu turizmciler. Ancak, hiçbir zaman bu kadar yoğunlaşmamıştı sorunlar. Demek her zaman herşey "güllük gülistanlık" olmuyormuş. Türkiye'de turizm yapmak öyle kolay bir iş değilmiş. 1983-1989 arası bir istisnaymış... Eskisi gibi devlet desteği de yokmuş turizme... Sektör, sorunlarıyla başbaşa kalmış... İşte şimdi turizmi "iş" olarak gören ile görmeyen ortaya çıkacak, pek de iyi olacak.